

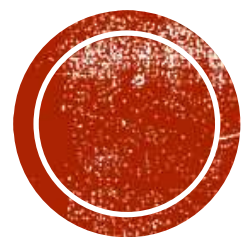

ГЕНДЕРНО-ОРІЄНТОВАНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ: ЯК І НАВІЩО ВРАХОВУВАТИ ПОТРЕБИ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ В СТРАТЕГІЯХ, ПРОЕКТАХ, ПРОГРАМАХ, БЮДЖЕТАХ

Тренінг для громад-партнерів програми
“Децентралізація приносить кращі результати та ефективність (DOBRE)”

2017

МОЖЛИВОСТІ ГРОМАД У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РІВНОСТІ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Модуль 1

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЗБІЛЬШУЄ ЧИ ЗМЕНШУЄ ГЕНДЕРНУ НЕРІВНІСТЬ?

ЯК ВПЛИВАЄ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ НА ДОСТУП ДО РЕСУРСІВ, НА СКОРОЧЕННЯ БІДНОСТІ ТОЩО?

ЯКІ ПОСЛУГИ ДЛЯ ЖІНОК ТА ЧОЛОВІКІВ БУДУТЬ ДОСТУПНІ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ І ЯК ЗМІНИТЬСЯ ЇХ ЯКІСТЬ?

ЯК ГРОМАДЯНИ ЗМОЖУТЬ ВПЛИВАТИ НА ПРИЙНЯТТЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ТА ПІДВИЩЕННЯ АДРЕСНОСТІ БЮДЖЕТНИХ ВИТРАТ?

ЯКИМ ЧИНОМ ПОТРЕБИ НАСЕЛЕННЯ БУДУТЬ ВІДОБРАЖЕНІ В СТРАТЕГІЯХ РОЗВИТКУ ТА БЮДЖЕТАХ ГРОМАД?

ЯК ВПЛИВАЄ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІ Я НА ЛЮДИНУ?

- Інструмент вирішення проблем місцевого рівня
- Наближення послуг до безпосередніх потреб представництва громади
- Формування місцевого бюджету за рахунок місцевих мешканців/мешканок, які сплачують податки

ПРІОРИТЕТ - ЦЕ

- те, що має переважне, провідне значення для людини, громади, суспільства.

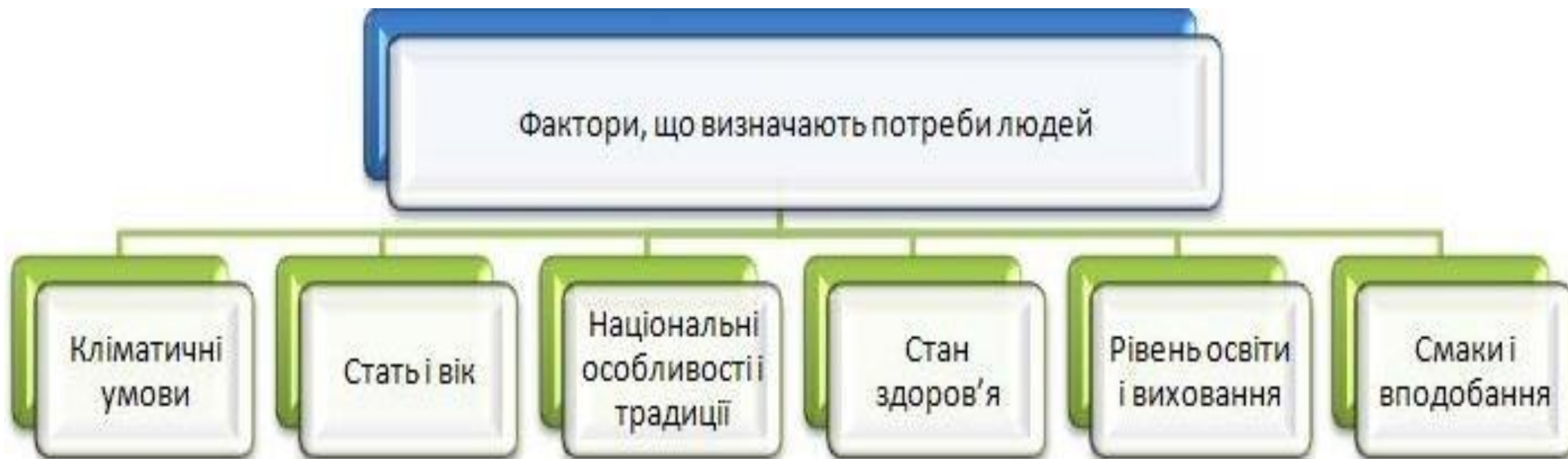
PRIORITY

ПОТРЕБИ - ЦЕ

- необхідність у чомусь, бажання володіти певними речами, відчуття нестачі, якщо бажання залишається незадоволеним
- Людина прагне задовольнити якнайбільше своїх потреб

СФЕРА ПОСЛУГ

ЖИТЛОВО-
КОМУНАЛЬНЕ
ГОСПОДАРСТВО

ТРАНСПОРТ ТА
ЗВ'ЯЗОК

ОХОРОНА
ЗДОРОВ'Я

ФІЗИЧНА
КУЛЬТУРА

СОЦІАЛЬНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ;

ОСВІТА

КУЛЬТУРА І
МИСТЕЦТВО

НАУКОВЕ
ОБСЛУГОВУВАННЯ

ФІНАНСОВЕ
КРЕДИТНЕ І
СТРАХОВЕ
ОБСЛУГОВУВАННЯ

УПРАВЛІННЯ

ПОСЛУГА – ЦЕ

діяльність,
направлена на
задоволення потреби
через надання
(виробництво)
відповідно до цієї
потреби благ.

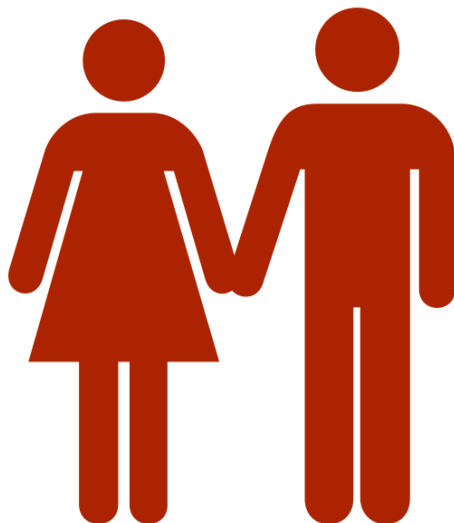

Хто визначає?

ПОТРЕБИ

Хто має?

ПРІОРИТЕТИ

ПОСЛУГИ

Хто надає?

Пріоритети: ключові питання

- ... Хто в громаді визначає пріоритети?
- ... Хто має визначати?
- ... Чи впливають жінки і чоловіки на визначення пріоритетів ?
- ... Чи мають жінки і чоловіки рівні можливості у визначенні пріоритетів

Ресурси: ключові питання

- ... Хто в громаді володіє ресурсами?
- ... Чи мають жінки і чоловіки рівний доступ до тих чи інших ресурсів?
- ... Чи мають жінки і чоловіки рівні можливості у використанні ресурсів?
- ... Чи мають жінки і чоловіки однакову можливість контролювати використання ресурсів?

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ У СФЕРІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА БЮДЖЕТУВАННІ

ПОТРЕБИ

ПОСЛУГИ

ЯКІСТЬ

ВАРТІСТЬ

ЦІЛІ

ЗАВДАННЯ

ЗАХОДИ

ІНДИКАТОРИ

ХТО З НАС?

Вправа

Гендер

**це соціально-рольовий статус, який
визначає соціальні можливості людини в
будь-яких сферах життєдіяльності:
в освіті, професійній діяльності,
доступі до влади, розподілі сімейних ролей
та репродуктивній поведінці**

Групи населення різняться за ознаками

- ... Стать
- ... Вік
- ... Наявність і кількість дітей
- ... Місце проживання (місто/село)
- ... Освіта
- ... Сімейний стан
- ... Стан здоров'я

Різне становище чоловіків/жінок впливає на:

- ... Зайнятість на ринку праці
- ... Фактична заробітна плата
- ... Рівень доходів
- ... Рівень купівельної спроможності
- ... Якість життя
- ... Стан здоров'я
- ... Пільги / допомога

РІВНІСТЬ ПРАВ І МОЖЛИВОСТЕЙ

Рівність прав

означає наділення жінок та чоловіків юридично однаковими правами в усіх сферах життя та юридичне забезпечення рівних умов їх здійснення

Рівність можливостей

це фактична можливість користування правами й свободами людини незалежно від статі

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ВИМІРЮЄТЬСЯ РІВНІСТЮ МОЖЛИВОСТЕЙ!

ГЕНДЕРНА (НЕ)РІВНІСТЬ

НЕРІВНІСТЬ - означає, що існує певне **домінування однієї групи людей** (чоловіки) над іншою (жінками), яка утримує в своїх руках владу, бере на себе ризик, та отримує матеріальні та моральні винагороди

РІВНІСТЬ - враховує, що чоловіки і жінки мають особливі потреби, переваги та інтереси, які необхідно виявляти і приймати до уваги, і тому акцентує на досягненні **«рівності результатів»**

ІНДЕКС ГЕНДЕРНОГО РОЗРИВУ - 2016

вимірює розрив між чоловіками та жінками за різними показниками у сферах:

- економічна участь та можливості (40)
- рівень освіти (30)
- здоров'я і тривалість життя (42)
- політичні права (107)

GENDER FOCUS

Вікторина

Об'єднайтесь у групи/команди

Завдання:

Знайдіть правильні відповіді на запропоновані 10 запитань!

СТАНОВИЩЕ ЧОЛОВІКІВ В УКРАЇНІ

В Україні чоловіків на 8% менше, ніж жінок, вони живуть на 10 років менше, аніж жінки

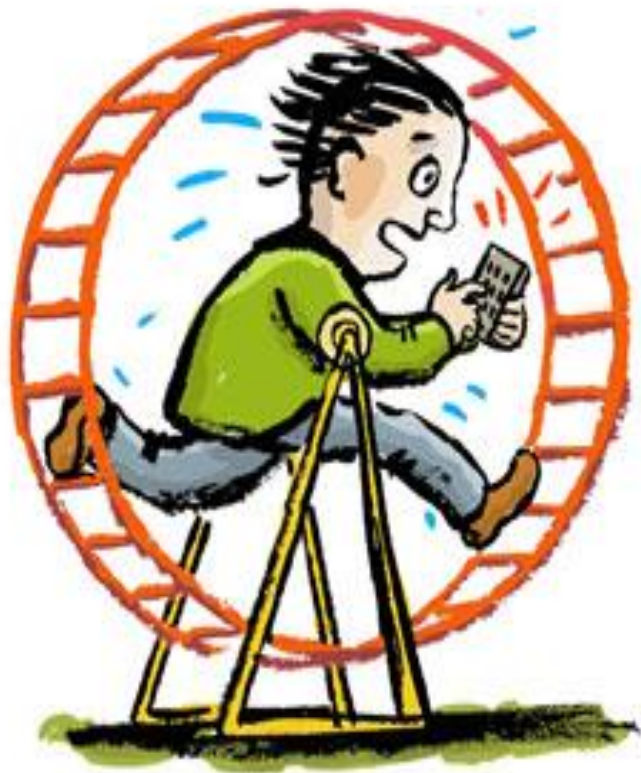
Високий рівень захворюваності на туберкульоз (70%), ВІЛ/СНІД (60%)

Понад 40% всіх нинішніх 16-літніх юнаків не мають шансів дожити до пенсії внаслідок зменшення тривалості життя чоловіків

Понад 30% чоловіків ніколи не стануть батьками з причин низького рівня репродуктивного здоров'я

Смертність чоловіків працездатного віку (28-45 років) у 4 рази більша порівняно з жінками

Понад 90% всіх ув'язнених - чоловіки

СТАНОВИЩЕ ЖІНОК В УКРАЇНІ

Жіноча заробітна плата є меншою від чоловічої на чверть, як наслідок жінка отримуватиме пенсію, що дорівнює 40-50% пенсії чоловіка (фемінізація бідності)

Представництво жінок у законодавчій владі становить 12%. Рівень жіночого представництва на найвищих державних посадах залишається низьким

Жінки володіють лише 22% бізнесу і керують 6% великого бізнесу в Україні. Їм важче отримати кредит, оскільки вони мають менше ресурсів, які вони можуть дати у заставу

Жінки найбільше потерпають від всіх видів насильства, (домашнє насильство, сексуальні домагання та експлуатація, торгівля жінками, примушування до проституції)

Жінка працює на 4-6 годин більше, ніж чоловік. Праця в домашньому господарстві не враховується як продуктивна

Реалізується через

Законодавство

Державні програми

Державні бюджети

Діяльність уповноважених органів

Соціальні стандарти

Кадрову політику

Виборчу політику

Державну систему підтримку сім'ї

Та ін..

Спрямована на:

- **Вирішення гендерних проблем** – тих проблем, з якими зіштовхуються жінки і чоловіки у соціокультурному середовищі.
- **Досягнення гендерної рівності** – практичні цілі та завдання, досягнення яких сприятиме вирівнюванню ситуації щодо жінок і чоловіків в конкретній сфері

ДЕРЖАВНА ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА

це діяльність (або бездіяльність у разі навмисного непроведення такої політики) державних інституцій, спрямована на здійснення (безпосередньо або опосередковано) та гарантування рівних прав, свобод і можливостей для жінок і чоловіків, утвердження гендерної демократії та формування гендерної культури в суспільстві.

ПОЛІТИКИ, ПРОГРАМИ І БЮДЖЕТИ НА РІВНІ ОТГ МОЖУТЬ БУТИ:

- **Гендерно-нейтральні**
  - орієнтовані на все населення і рівною мірою впливає на всі групи жінок та чоловіків.
  - не враховують або ігнорують гендерні відмінності у становищі різних груп жінок і чоловіків, їх статусі, потребах та пріоритетах.
- **Гендерно-сліпі**
  - побудовані на інформації, яка виходить із потреб, інтересів та діяльності представників тільки однієї статі
  - передбачають, що всі особи іншої статі мають такі самі потреби, інтереси та можливості
- **Гендерно-чутливі**
  - Враховують становище та інтереси різних груп жінок та чоловіків і не погіршує їх становище
  - Стосуються змін, що плануються та застосовують, гендерно-чутливі методи та підходи

ВПРОВАДЖЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ: ЩО ЦЕ ОЗНАЧАЄ?

- ✓ Формування цінності гендерної рівності
- ✓ Наявна нормативно-правова база
- ✓ Закріплення у практиках

- Ратифіковані конвенції
- Конституція України (ст. 3,21, 24, 51)
- Кодекси (про працю, сімейний, цивільний)
- Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (2005 р.)
- Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» (2012 р.)
- Закон України «Про попередження насильства в сім'ї»
- Закон України «Про протидію торгівлі людьми»
- Державна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до **2021 року**

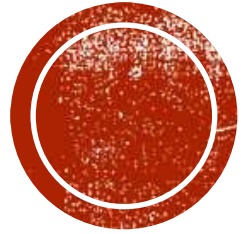
ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

● На рівні виконкому:

- Спеціаліст/ти з гендерних питань
- Окремий відділ
- Програма з гендерних питань (План дій)
- Радник/ця з питань рівних прав та можливостей жінок і чоловіків
- Інтегрування гендерних питань у програми, проекти, бюджети (гендерно-орієнтоване бюджетування)
- Консультативно-дорадчі органи

● На рівні громади:

- Громадські ради
- Гендерні ресурсні/освітні центри
- Громадські організації
- Громадські ініціативи (в т.ч. у рамках «Громадського бюджету»)
- Громадський моніторинг бюджету на дотримання цілей гендерної рівності

МІСЦЕВІ РЕСУРСИ ДЛЯ ВРАХУВАННЯ ІНТЕРЕСІВ ТА ПОТРЕБ ЖИТЕЛІВ ГРОМАД

Модуль 2

**БЮДЖЕТ Є НАЙБІЛЬШ ПОВНОЮ, ВИЧЕРПНОЮ І ДОСТОВІРНОЮ
ДЕМОНСТРАЦІЄЮ ПРІОРИТЕТІВ І ПЛАНІВ ВЛАДИ.
ЦЕ ОБІЦЯНКИ ВЛАДИ, ЯКІ ПЕРЕНЕСЕНІ У КОНКРЕТНУ РЕАЛЬНІСТЬ**

СУТНІСТЬ БЮДЖЕТУ

БЮДЖЕТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ ҐРУНТУЄТЬСЯ НА ПРИНЦИПАХ:

- ... єдності;
- ... збалансованості;
- ... самостійності;
- ... повноти;
- ... обґрунтованості;
- ... ефективності й результативності;
- ... субсидіарності (надання послуг наближено до їх споживача);
- ... цільового використання бюджетних коштів;
- ... справедливості й неупередженості;
- ... публічності і прозорості.

ОСНОВНІ ЕТАПИ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ

Закон України «Про бюджетну систему України» визначає наступні етапи бюджетного процесу:

Складання проекту бюджету;

Розгляд бюджету і затвердження бюджету;

Виконання бюджету та внесення змін;

Складання, розгляд і затвердження звіту про виконання бюджету.

БЮДЖЕТ
ВІДОБРАЖАЄ

ПРІОРИТЕТИ

ПОТРЕБИ

ПОСЛУГИ

Внутрішні ресурси

Людські

Фінансові

Інфраструктурні

Земельні

Зовнішні ресурси

Інформація

Дотації, допомоги,
субсидії

Гранти (донорська
допомога)

Кредити

РЕСУРСИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ

Ресурси – це матеріальні і нематеріальні об'єкти/цінності, якими громада володіє, або якими може користуватися

ЛЮДСЬКІ РЕСУРСИ:

Кадровий потенціал для виконкому громади - кваліфіковані працівники для надання послуг мешканцям громади (освіта, досвід роботи, кваліфікація);

Статеві-віковий склад громади – чисельність працюючого населення (жінки, чоловіки), кількість дітей, пенсіонерів, чисельність інших незахищених верств населення тощо.

**ХТО НАДАЄ
ПОСЛУГИ**

**ХТО
ОТРИМУЄ
ПОСЛУГИ**

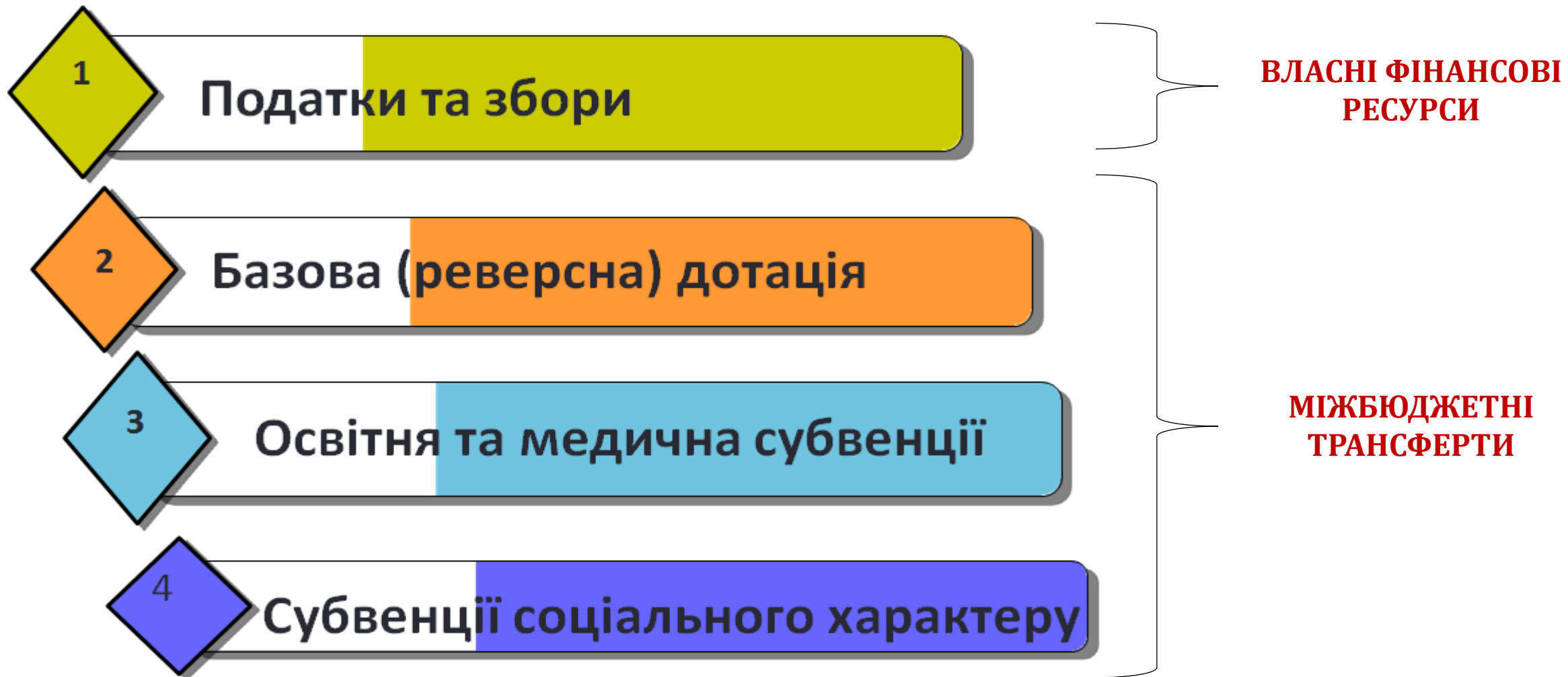

ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ ОБ'ЄДНАНОЇ ГРОМАДИ

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ОТГ

ЗАГАЛЬНИЙ ФОНД (ст. 64)

- ... 60% податку на доходи фізичних осіб;
- ... 5% акцизного податку з товарів роздрібної торгівлі;
- ... 100% єдиного податку;
- ... 100% податку на майно (нерухомість, земля, транспорт)
- ... 100% податку на прибуток установ комунальної власності;
- ... інші збори (туристичний збір, тощо) та платежі

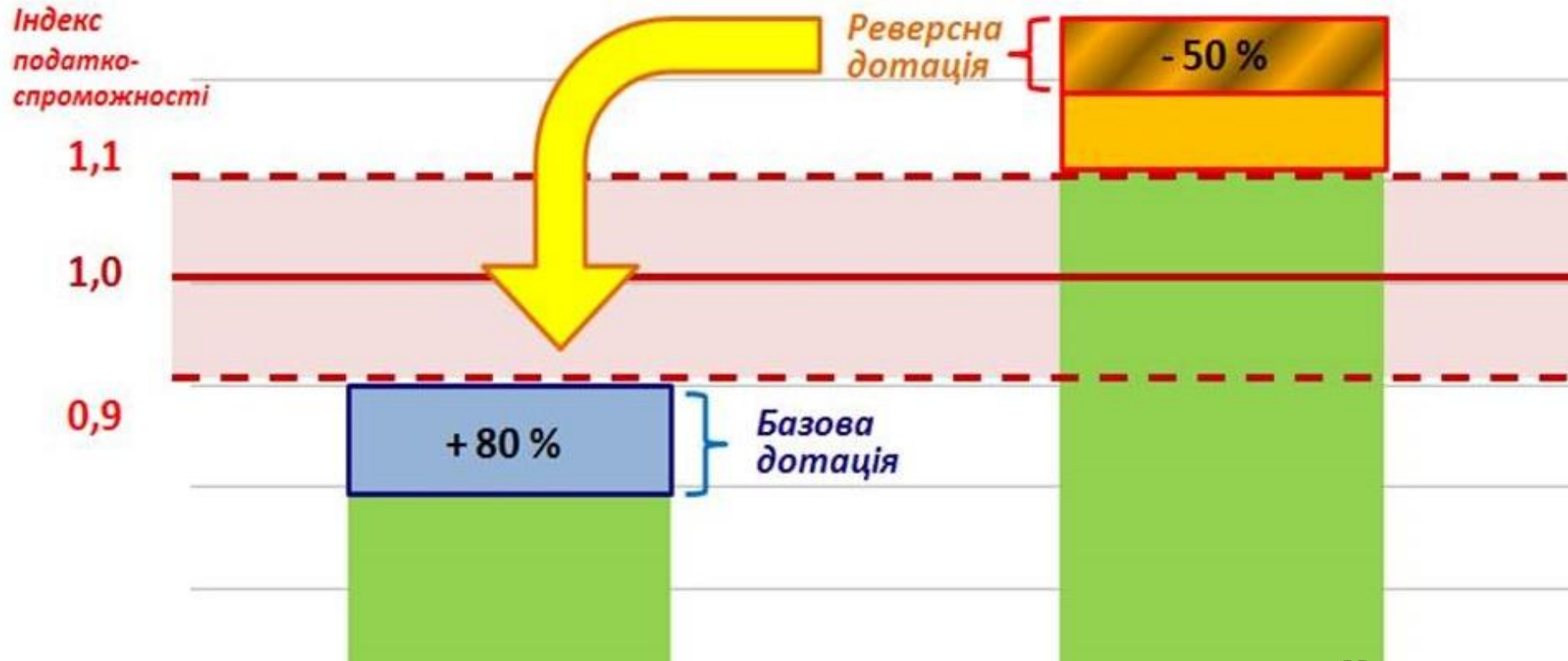
СПЕЦІАЛЬНИЙ ФОНД

- ... 25% екологічного податку;
- ... інші збори та платежі (стаття 69 -1 БКУ);
- ... надходження бюджету розвитку (стаття 71 БКУ)

ВЛАСНІ ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ОТГ

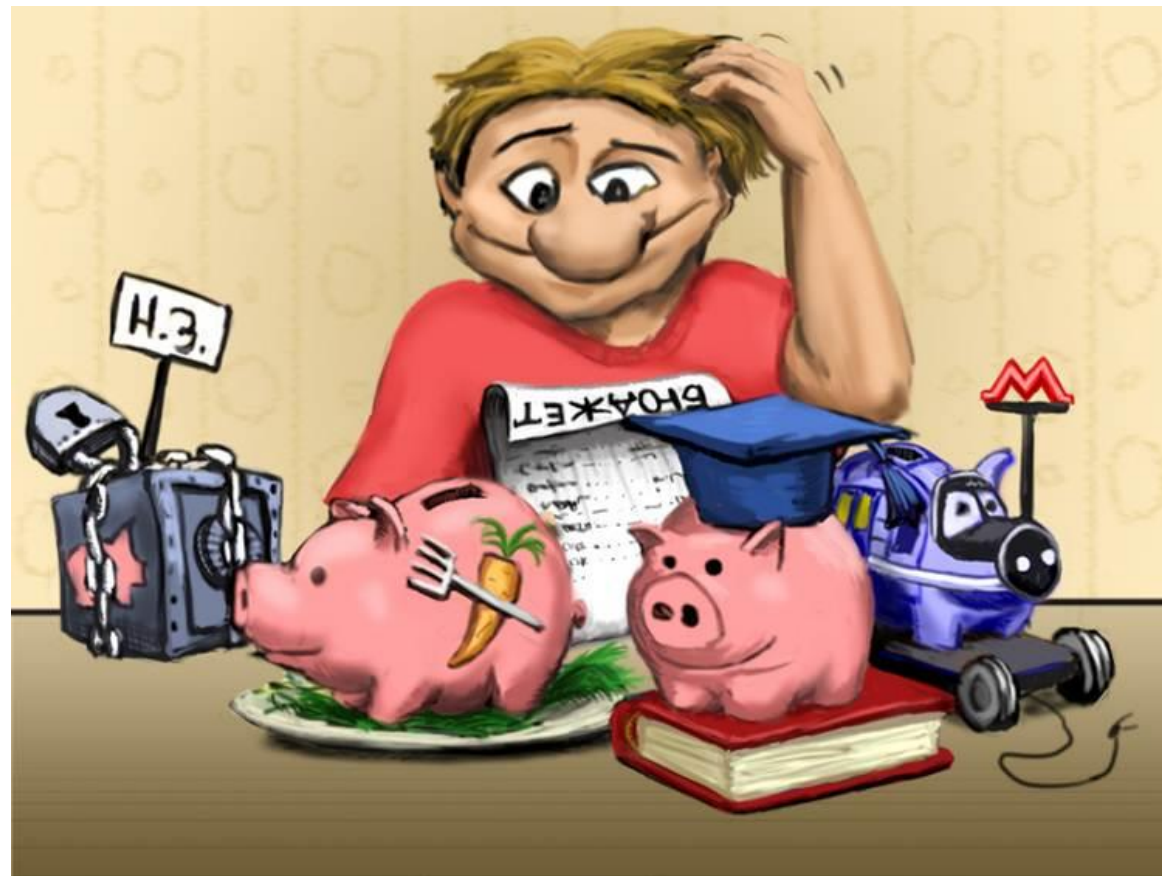
<ul style="list-style-type: none"> ➤ обласні бюджети 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ податок на прибуток підприємств ✓ податок на доходи фізичних осіб
<ul style="list-style-type: none"> ➤ бюджети міст обласного значення і районів ➤ бюджети об'єднаних територіальних громад 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ податок на доходи фізичних осіб
<ul style="list-style-type: none"> ➤ м. Київ 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ вирівнювання не здійснюється

БАЗОВА ТА РЕВЕРСНА ДОТАЦІЇ (МЕХАНІЗМ ВИРІВНЮВАННЯ)

«АНАЛІЗ СІМЕЙНОГО БЮДЖЕТУ»

Вправа

Сума	Комунальні витрати	Харчування	Транспортні витрати	Медич. Витрати	Інше

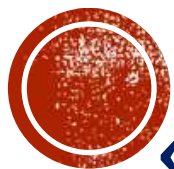
БЮДЖЕТУВАННЯ ОРІЄНТОВАНЕ НА РЕЗУЛЬТАТ (ПРОГРАМНО- ЦІЛЬОВИЙ МЕТОД (ПЦМ))

метод управління
бюджетними коштами
для досягнення
конкретних результатів
за рахунок коштів
бюджету із
застосуванням оцінки
ефективності
використання
бюджетних коштів на
всіх стадіях бюджетного
процесу

Особливості формування бюджету за ПЦМ

- планування бюджету за програмами;
- орієнтація на результат;
- планування бюджету на середньострокову перспективу;
- планування бюджетних програм на основі соціально-економічних пріоритетів;
- використання показників виконання для оцінки програм;
- залучення громадськості до прийняття бюджетних рішень

Проблеми «традиційного» бюджетування

слабко пов'язане зі стратегічними пріоритетами розвитку громади

плануються ресурси, а не результати. Якість та обсяг послуг не відповідають обсягу витрат

від попереднього року та мережі установ, а не від потреб споживачів

Контролюється «цільове» використання коштів

**Планування
бюджету**

**Формування
бюджету**

**Виконання
бюджету**

Оцінка і контроль

Переваги ПЦМ

враховує цілі і пріоритети розвитку громади, інтересів споживачів послуг

середньострокове планування бюджету в розрізі програм

самостійність управління витратами, економія коштів, гнучка структура витрат

оцінювання по результатах досягнутих в межах витрат бюджету Результат = Цільове використання

ЦІЛІ ТА ЗАДАЧІ ПЦМ В БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ

підвищення ефективності та цільового використання бюджетних коштів,

поліпшення якості та доступності послуг для населення ;

більш продуктивне використання фінансових ресурсів та підвищення рівня відповідальності за їх цільове використання;

забезпечення чіткої орієнтації та стабільності бюджетної системи при довгостроковому фінансовому плануванні.

підвищення рівня життя населення, пом'якшення соціальних диспропорцій;

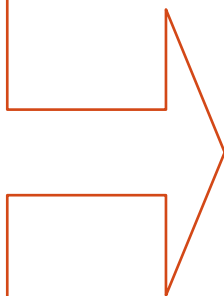
збільшення прозорості та зрозумілості бюджету для громадськості

посилення контрольованості за використанням бюджетних коштів;

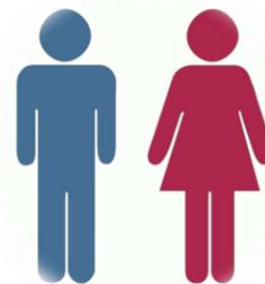
МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ І ЛЮДИНА

Місцевий бюджет є інструментом вирішення проблем місцевого рівня!

Місцевий бюджет
безпосередньо пов'язаний з
інтересами і потребами
місцевих громад і кожен
громадянин (чоловік/ жінка)
має до нього пряме відношення

як платник податків

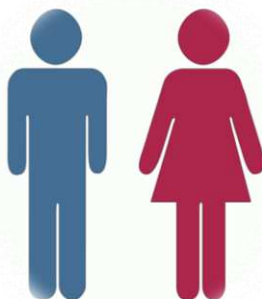
**і споживач послуг, що
фінансуються з бюджету**

ДОХОДИ І ВИДАТКИ ЗАКРІПЛЕНО ЗА МІСЦЕВИМИ БЮДЖЕТАМИ, ЩОБ :

гарантувати кожній людині однаковий доступ до важливих суспільних послуг незалежно від місця її проживання

Користь від витатків

Людина

Платежі до бюджету

стимулювати органи місцевої влади до збільшення доходів місцевих бюджетів

Соціальні стандарти для:

- Чоловіків
- Жінок
- Пенсіонерів
- Дітей
- Людей з інвалідністю
- .....

Розрахунок на 1 особу в ОТГ

- Обсяг освітньої та медичної субвенцій визначено в залежності від кількості отримувачів послуг (учнів, мешканців)
- Субвенція з державного бюджету на формування інфраструктури ОТГ здійснено в залежності від площі території та чисельності сільських жителів

Кількість і демографічні характеристики населення впливають на спроможність громад виконувати поставлені задачі і функції

БЮДЖЕТНІ РЕСУРСИ МОЖНА РОЗПОДІЛИТИ ТОЧНІШЕ І ВИКОРИСТОВУВАТИ ЕФЕКТИВНІШЕ, ЯКЩО ҐЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ ІНТЕГРОВАНИЙ В БЮДЖЕТ:

Відповіді на наступні питання мають міститись в бюджеті !!!

Хто приймає бюджетні рішення?

Хто отримує найбільшу користь від бюджетних рішень?

Як виконання бюджету вплине на чоловіків та жінок

УЧАСТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ ГРОМАДИ У БЮДЖЕТНОМУ ПРОЦЕСІ

УЧАСТЬ У ЗАХОДАХ, ЩО ПРОВОДЯТЬСЯ МІСЦЕВОЮ РАДОЮ, ЇЇ
КОМІСІЯМИ ТА КОМІТЕТАМИ

НАДАННЯ ПИСЬМОВИХ ПРОПОЗИЦІЙ І ЗАПИТІВ ЩОДО ФОРМУВАННЯ
МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ ТА ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

ЗДІЙСНЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО МОНІТОРИНГУ ВИКОРИСТАННЯ
БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

УЧАСТЬ В ОЦІНЮВАННІ ЕФЕКТИВНОСТІ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ

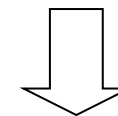
ГРОМАДСЬКІ БЮДЖЕТНІ СЛУХАННЯ

МІСЦЕВІ ІНІЦІАТИВИ

**ЧИ ЗАЛУЧЕНІ
ПРЕДСТАВНИКИ
СОЦІАЛЬНО-ГЕНДЕРНИХ
ГРУП ДО ПРОЦЕСУ
ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТУ?**

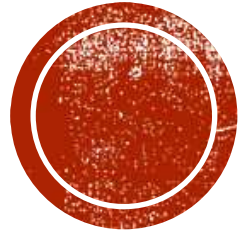

**ЧИ ВРАХОВАНІ ПОТРЕБИ
ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК
В БЮДЖЕТІ?**

ОБЛАШТУВАННЯ ДИТЯЧОГО ПРОСТОРУ

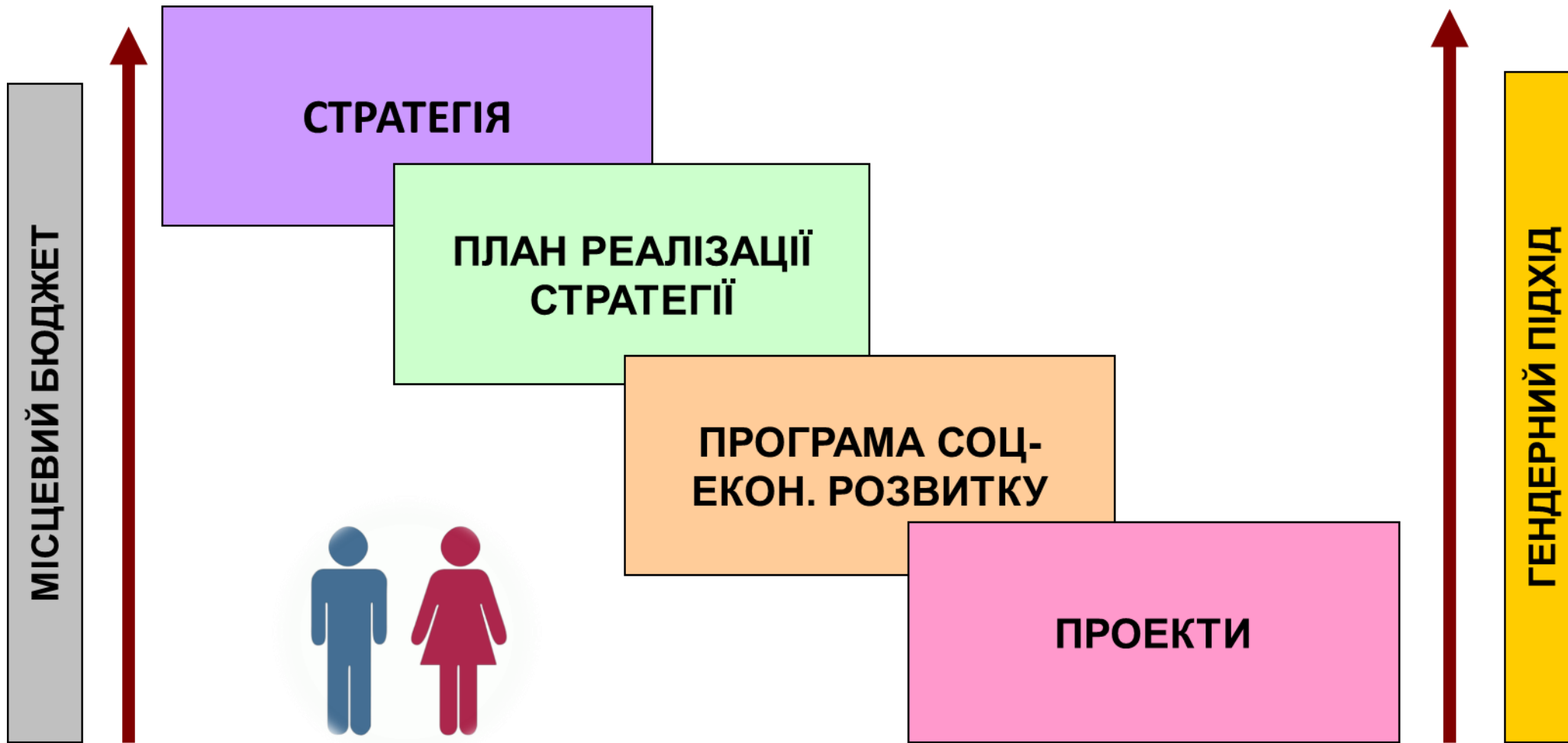
Вправа

ВКЛЮЧЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ПИТАНЬ У МІСЦЕВІ СТРАТЕГІЇ, ПРОГРАМИ, ПРОЕКТИ ТА БЮДЖЕТ

Модуль 3

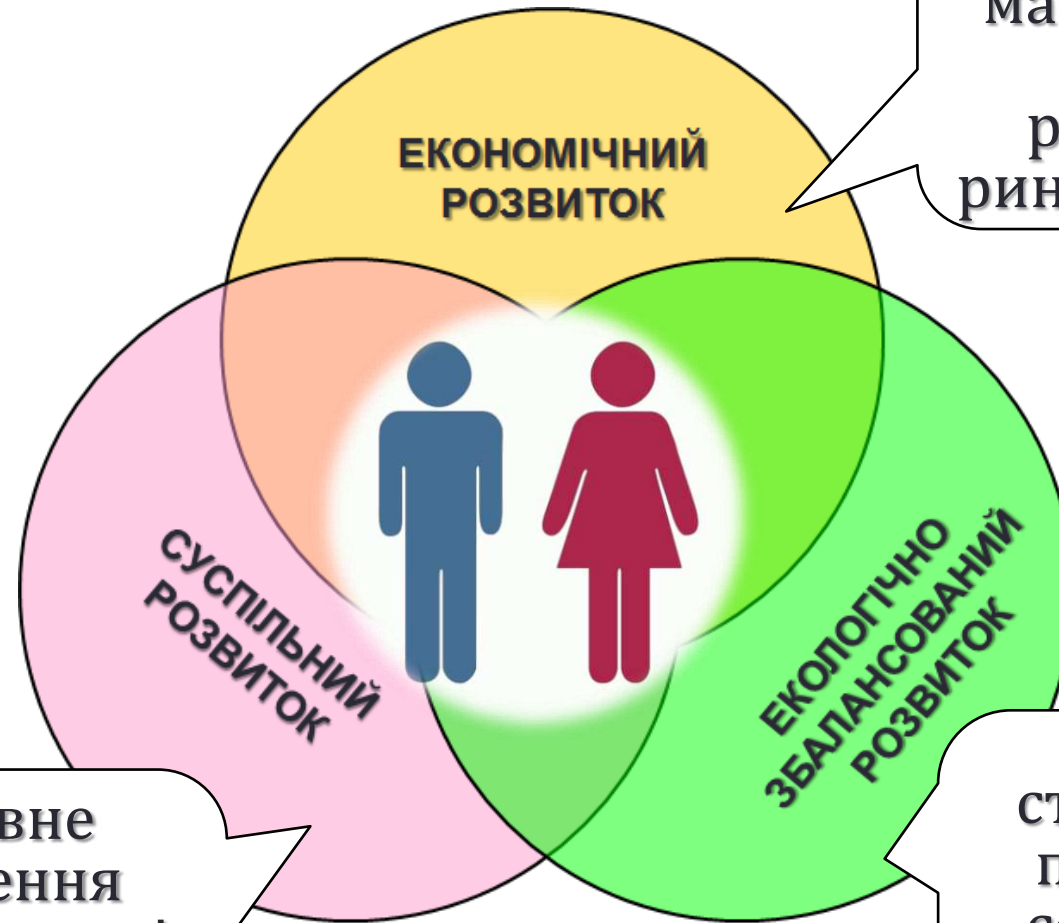

МІСЦЕ ГЕНДЕРНОГО ПІДХОДУ ПРИ
ФІНАНСУВАННІ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сталий розвиток – це розвиток, який задовольняє потреби нинішнього покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби

Ефективне задоволення потреб мешканців громади;
прозорість влади;
і тп.

ЕКОНОМІЧНИЙ
РОЗВИТОК

СУСПІЛЬНИЙ
РОЗВИТОК

ЕКОЛОГІЧНО
ЗБАЛАНСОВАНИЙ
РОЗВИТОК

Створення робочих місць;
максималізація доходів;
розширення ринків збуту і тп.

Ощадне ставлення до природного середовища;
зменшення забруднення,
...

M. Keating, Globalny Program Działań - Szczyt Ziemi, GEA
Na podstawie: IDRC, ICLEI, UNEP, The Local Agenda 21

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

систематичний (неперервний) процес за допомогою якого територіальні громади розробляють прогнози та плани на майбутнє, визначають етапи та способи його досягнення, виходячи з місцевих ресурсів і потреб.

Система прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку ОТГ включає:

- стратегію розвитку ОТГ
- план (програму) соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади;
- інші довгострокові, середньострокові та короткострокові прогнозні і програмні документи, в яких відповідно до соціально-економічних та суспільно-політичних процесів, що відбуваються в державі та відповідному регіоні, з урахуванням впливу зовнішніх та внутрішніх факторів і очікуваних тенденцій визначаються цілі і пріоритети соціально-економічного розвитку ОТГ та заходи, які необхідно здійснити для їх досягнення.

*НАКАЗ Мінрегіону України від 30 березня 2016 року N 75
«Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування і
реалізації прогнозних та програмних документів соціально-
економічного розвитку об'єднаної територіальної громади»*

Стратегія розвитку ОТГ

довгостроковий документ розвитку територіальної громади, що визначає на довгостроковий період (7 років):

- ... стратегічні та оперативні цілі,
- ... індикатори (показники) їх досягнення,
- ... пріоритети та завдання для сталого економічного і соціального розвитку ОТГ

План (програма) соціально-економічного розвитку ОТГ

документ, що визначає на коротко- та середньостроковий період (3 - 5 років):

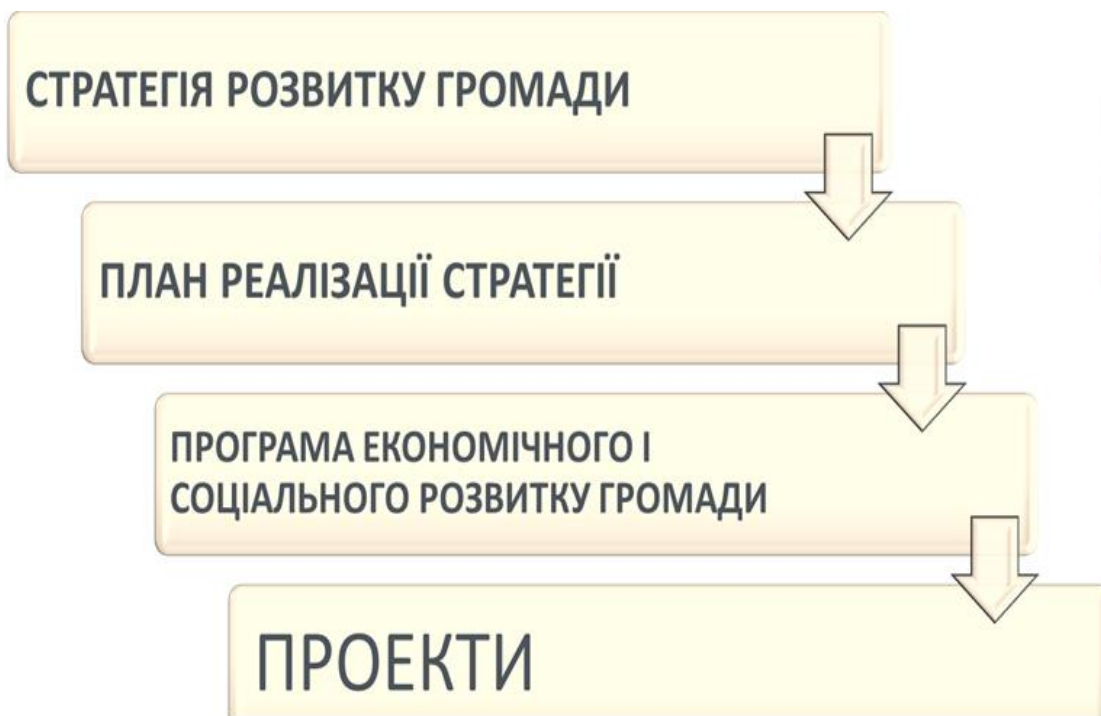
- ... стратегічні цілі та пріоритети розвитку ОТГ,
- ... конкретизує завдання та заходи у рамках таких цілей та пріоритетів,
- ... відповідальних виконавців
- ... строки виконання заходів,
- ... обсяги та джерела фінансування
- ... індикатори (показники) оцінки результативності виконання заходів

Модель розвитку територіальної громади (села, селища, міста), в якій відображається бачення майбутнього та пріоритетні напрями його реалізації

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ГРОМАДИ ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ У БЮДЖЕТАХ

Планування розвитку

Фінансування пріоритетних питань

ВРАХУВАННЯ ПОТРЕБ НА ЕТАПАХ РОЗРОБКИ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

АНАЛІЗ ГРОМАДИ

СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ

АНАЛІЗ РЕСУРСНОЇ БАЗИ

ВИЗНАЧЕННЯ ПОТРЕБ
(мешканців, бізнесу)

СТРАТЕГУВАННЯ

БАЧЕННЯ МАЙБУТЬОГО

SWOT

СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ

ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ

ЗАВДАННЯ

ПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ

ПЛАН РЕАЛІЗАЦІЇ

ПРОЕКТИ
(термін реалізації, джерела
фінансування...)

МОНІТОРИНГ
(індикатори)

ЯК ЗРОБИТИ СТРАТЕГІЧНІ ДОКУМЕНТИ ҐЕНДЕРНО ЧУТЛИВИМИ?

До складу робочої групи включити представників різної статі, професій, статусу, сфер діяльності тощо;

На етапах збору інформації (опитування експертів, зацікавлених сторін, мешканців території тощо) враховувати ґендерно-збалансований підхід;

Паспорт громади має містити ґендерно-дисегреговані дані (окремо по жінках та чоловіках, хлопчиках та дівчатках)

Ресурсна база має включати ґендерно-чутливу інформацію

На заходи, що проводяться в рамках стратегування залучати представників різних ґендерних груп

Включати ґендерні показники в систему моніторингу і оцінки

КОГО І НАВІЩО ЗАЛУЧАТИ ДО РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЧНИХ ДОКУМЕНТІВ

- Сільський, селищний, міський голова
- Депутати
- Члени виконкому
- Активісти
- Працівники бюджетних і комунальних установ
- Члени НПО
- Підприємці
- Інші зацікавлені сторони

Для врахування потреб:

- жінок і чоловіків
- дітей та молоді
- літніх людей
- сімей з дітьми
- жінок і чоловіків з інвалідністю
- вразливих категорій населення (ВПО, сироти...)

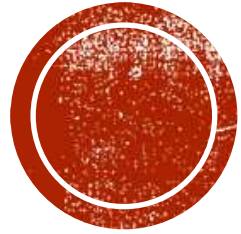

ГЕНДЕРНЕ КАРТУВАННЯ

Групова робота

- Чиї потреби враховані?
- Які групи населення можна залучити на виконання поставлених задач?

ГЕНДЕРНО-ОРІЄНТОВАНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ (ГОБ) ТА ЙОГО ПЕРЕВАГИ ДЛЯ ГРОМАДИ

Модуль 4

ГЕНДЕРНИЙ БЮДЖЕТ

Це бюджет, який враховує планування ресурсів країни з урахуванням **доходів бюджету**, які формуються за рахунок жінок та чоловіків і **видатків бюджету**, які розподіляються на жінок та чоловіків.

«Гендерне бюджетування – це застосування комплексного гендерного підходу в бюджетному процесі. Це означає гендерно-чутливе оцінювання бюджетів з урахуванням гендерного аспекту на всіх рівнях бюджетного устрою та реструктуризацію доходів і видатків задля забезпечення гендерної рівності».

(Рада Європи)

МЕТА І ЗАВДАННЯ ГОБ

Мета

- визначити «вузькі» дискримінуючі положення для реалізації рівних можливостей чоловіків і жінок;
- повернути увагу до питань гендеру та забезпечити облік гендерного аспекту на всіх стадіях бюджетного процесу, як на державному, так і на місцевому рівнях.

Завдання

- зробити гендерний підхід управління одним з обов'язкових принципів у національній політиці та економіці
- щоб у країні були прийняті і виконувалися бюджети і програми, в яких враховуються конкретні потреби чоловіків, жінок

КАТЕГОРІЇ ВИТРАТ ҐЕНДЕРНИХ БЮДЖЕТІВ

витрати, орієнтовані на конкретні групи жінок і чоловіків

витрати, пов'язані з наданням рівних можливостей в суспільному секторі

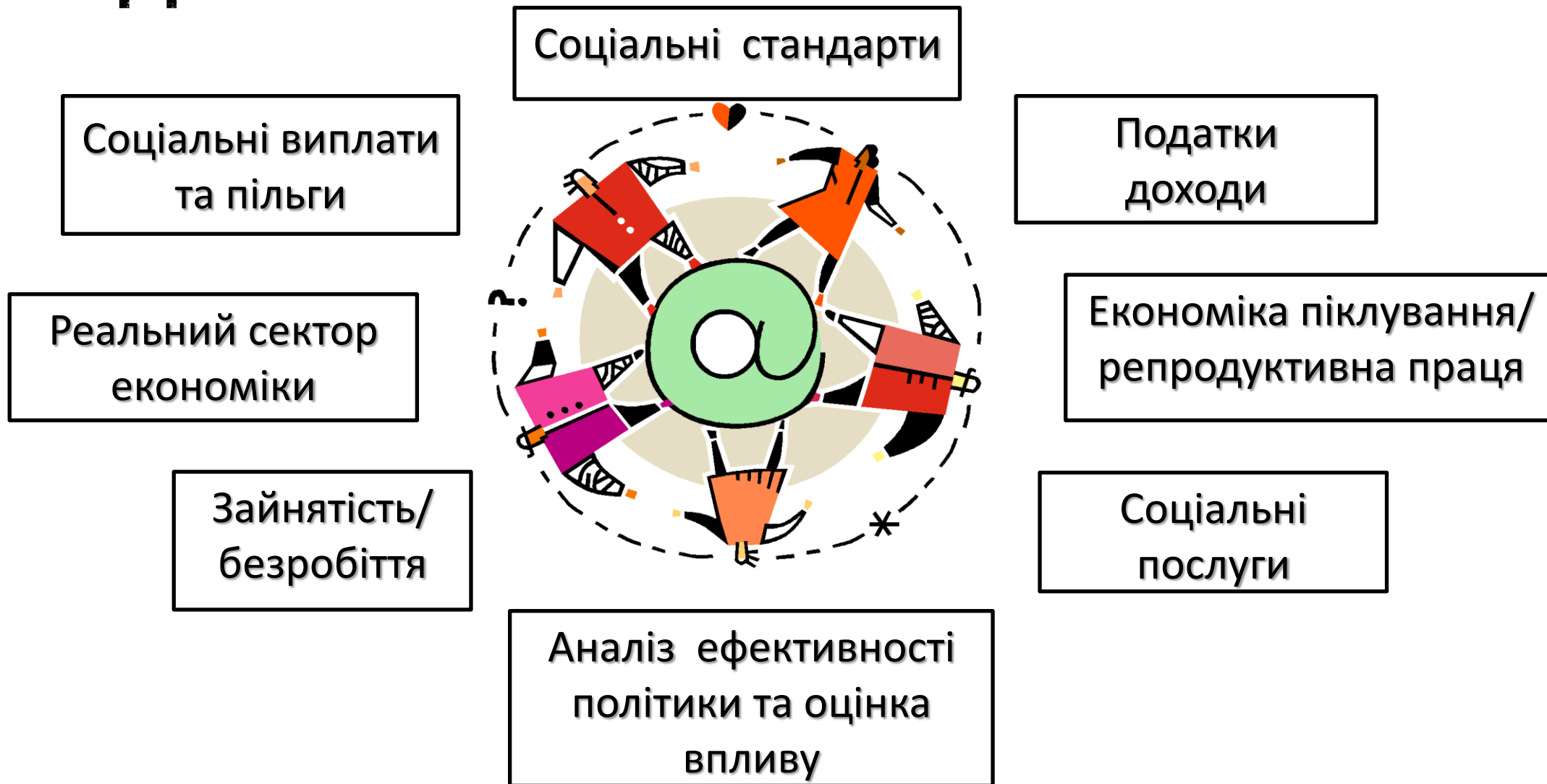
ґендерно-нейтральні бюджетні напрями, що мають різні соціальні наслідки для жінок і чоловіків

Оскільки бюджети не є ґендерно нейтральними, ҐОБ може бути застосовано як до дохідної, так і видаткової частини

СФЕРИ, ЩО ОХОПЛЮЄ ҐЕНДЕРНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ

СТАНОВИЩЕ ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК НЕОБХІДНО КЛАСИФІКУВАТИ НАСТУПНИМ ЧИНОМ:

- як одержувачів соціальних послуг;
- як провайдерів, що надають соціальні послуги;
- як осіб, що приймають рішення з приводу розвитку соціальної сфери на рівні законодавчої і виконавчій влади

5 ЗОЛОТИХ

Вправа

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ СКЛАДОВОЇ В БЮДЖЕТ

Чи включені питання гендерної рівності в пріоритетні сфери розвитку?

Які індикатори використані для вимірювання впливу на жінок і чоловіків?

Чи були гендерні аспекти проаналізовані і включені в бюджет?

Чи рівною мірою при створенні проекту бюджету проводились консультації з жінками і чоловіками?

Чи береться до уваги гендерний баланс серед споживачів послуг?

Чи містить звіт по бюджету аналіз гендерного впливу на чоловіків і жінок?

ІНТЕГРАЦІЯ ҐЕНДЕРНОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ В БЮДЖЕТИ СПРИЯЄ:

підвищенню адресності послуг / програм

виявленню та вирішенню проблем ґендерної нерівності;

належному управлінню,

підвищенню ґендерної рівності та обліку ґендерної специфіки в програмах, політиків і стратегіях на всіх рівнях

ПЕРЕВАГИ ГЕНДЕРНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ

Забезпечує
більшу
адресність та
більш
раціональний
розподіл
коштів

Сприяє
підвищенню
якості послуг
для населення,
оскільки
вибудовуються
чіткі орієнтири
на
конкретного
споживача

Залучає до
участі ширше
коло
зацікавлених
осіб, а отже
закріплює
демократичні
процеси

Сприяє
залученню
жінок до участі
в політиці та
утвердженню
рівних прав та
можливостей

КЛЮЧОВІ ПРИНЦИПИ ГОБ («ВІДПРАВНІ ТОЧКИ»)

Розуміння гендеру

Політична воля

Встановлення нових вимог до системи збору стат. даних

Законодавча база та правові механізми

Адміністративні заходи та практики

Спеціальна політика гендерної рівності

Необхідні фінансові та людські ресурси

Прозорість, партнерство і співпраця

ГЕНДЕРНО-ОРІЄНТОВАНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ

загальний підхід

Гендерний аналіз виконання бюджету
аналіз нормативно-правової бази, аудит / оцінка витрат з точки зору їх впливу на різні групи чоловіків і жінок

Поставити «діагноз»:
Гендерна асиметрія / дисбаланс / дискримінація ...

Поставити ціль:
Вирівнювання бюджетних витрат відповідно до гендерної статистики користувачів послуг
Підвищення якості послуг за рахунок врахування інтересів різних груп населення при плануванні та розподілі бюджетних коштів

Запропонувати/обрати рішення
Гендерна бюджетна ініціатива

План дій:
Реалізація рішень

Оцінити результати

ГЕНДЕРНИЙ БЮДЖЕТНИЙ АНАЛІЗ

це аналіз програм, що фінансуються з бюджету та наскільки їх заходи задовольняють потреби різних статей і різних соціальних груп.

Дає відповідь на питання:

- яким чином впливають бюджетні заходи та відповідна політика на гендерну рівність?
- бюджетні заходи зменшують чи посилюють гендерну нерівність або ж не змінюють її

Аналіз доходів бюджету

Аналіз розподілу витрат з розбивкою за статтю

Оцінка достатності осягів бюджетних видатків

Оцінка витрат на персонал

ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ СФЕРИ/ПРОГРАМ/ПОСЛУГ

***Методологія ГОБ в
Україні та її основні
компоненти***

Головні компоненти роботи з ГОБ

- аналіз бюджетів з гендерної точки зору
- включення гендерних перспектив на всіх стадіях бюджетного процесу (організація бюджетних процесів)
- переструктурування доходів і витрат з метою досягнення гендерної рівності (планування, розподіл або перерозподіл державних коштів)

КРОКИ АНАЛІЗУ ГОБ

Етапи проведення
гендерного бюджетного аналізу

Перехід від гендерного
бюджетного аналізу програм
до змін у політиці та
бюджетах

ВІРЮ-НЕ ВІРЮ

Вправа

КРАЇНИ, В ЯКИХ ВПРОВАДЖУВАЛИСЬ ГБІ

АФРИКА	Ботсвана, Єгипет, Замбія, Зімбабве, Кенія, Маврикій, Малаві, Марокко, Мозамбік, Намібія, Нігерія, ПАР, Руанда, Свазіленд, Сенегал, Танзанія, Уганда,
АМЕРИКА	Барбадос, Беліз, Болівія, Бразилія, Еквадор, Канада, Мексика, Перу, Сальвадор, Сент-Кітс і Невіс, Сполучені Штати Америки, Чилі
АЗІЯ	Афганістан, Бангладеш, В'єтнам, Ізраїль, Індія, Індонезія, Камбоджа, Китай, Лаос , Ліван, Малайзія, Монголія, Непал, Пакистан, Республіка Корея, Таїланд, Туреччина, Філіппіни, Шрі-Ланка, Японія
ЄВРОПА	Австрія, Албанія , Бельгія , Болгарія, Боснія і Герцеговина, Данія, Естонія, Ірландія , Іспанія, Італія, Латвія , Литва , Македонія, Німеччина, Норвегія, Польща , Сербія і Чорногорія, Сполучене Королівство, Угорщина , Фінляндія , Франція, Хорватія, Швейцарія, Швеція, Шотландія
АВСТРАЛІЯ ТА ОКЕАНІЯ	Австралія, Вануату , Маршаллові острови, Папуа-Нова Гвінея, Самоа, Соломонові Острови, Тувалу , Фіджі
КРАЇНИ СНД	Азербайджан, Вірменія, Грузія , Казахстан , Киргизстан , Молдова , Росія, Таджикистан, Туркменія, Узбекистан, Україна

ГОБ В УКРАЇНІ

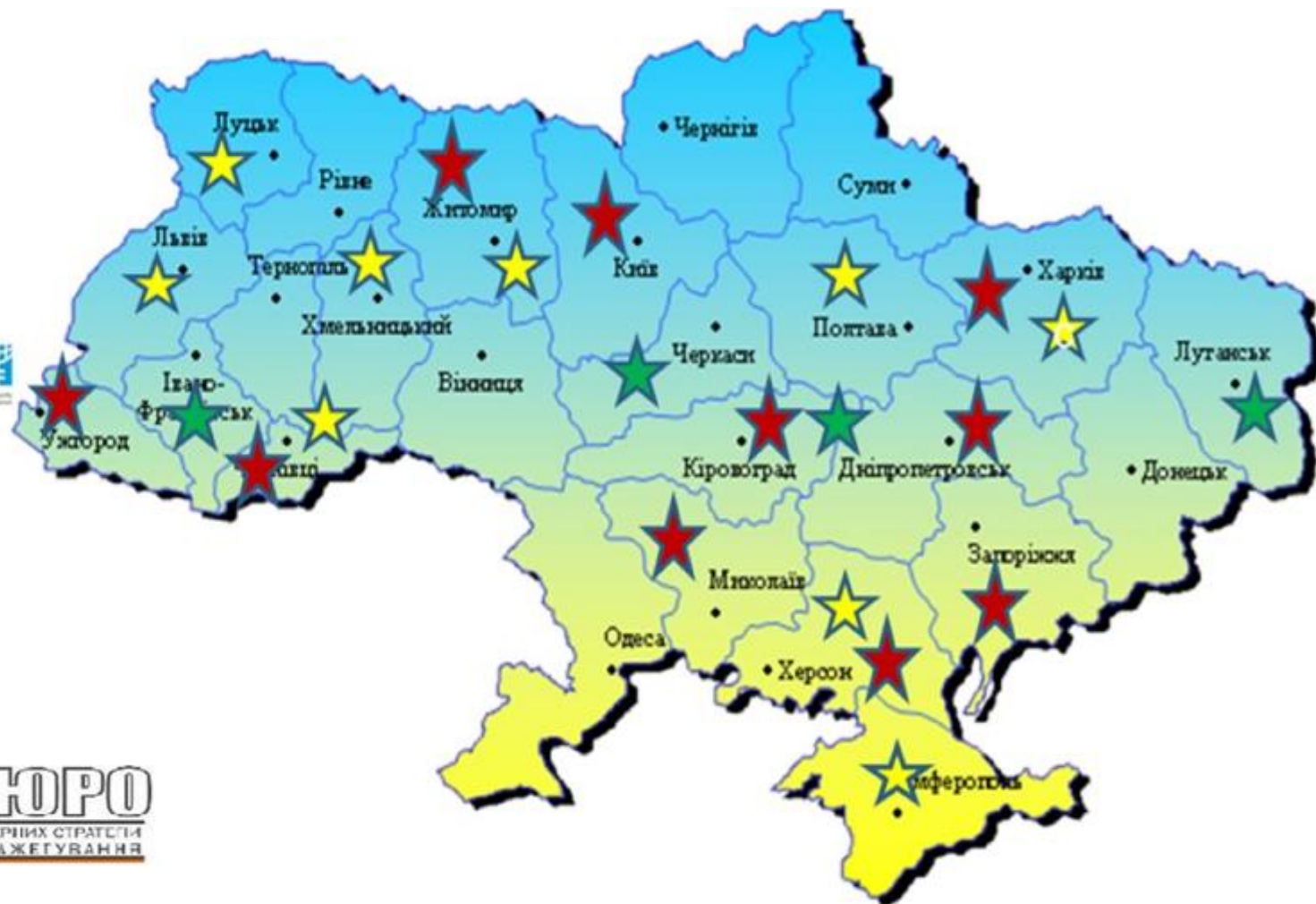
★ Перші ініціативи

★ 2011 - 2013

★ 2014-2016

ГОБ проект

2017 р. – новий етап:
робота на рівні ОТГ

ГОБ: дізнайтеся більше!

